

Důvody pro zateplování domů: desetitisíce pracovních míst v Česku

Miroslav Zámečník, Jan Hlaváč

Autoři:

Kapitoly 1-3, Shrnutí a Přílohy: Miroslav Zámečník, Jan Hlaváč

Kapitoly Úvod a Doporučení: Petr Machálek, Martin Mikeska

Fotografie: Photo Spin, Knauf Insulation, Rockwool, Centrum pasivního domu, Martin Mikeska (protější strana), René Jakl

Vydavatelé: Hnutí DUHA a Heinrich Böll Stiftung

Praha a Brno, prosinec 2010

ISBN: 978-80-86834-41-2

STÁTNÍ FOND
ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ
ČESKÉ REPUBLIKY

Ministerstvo životního prostředí
České republiky

Tato publikace vznikla díky finanční podpoře Státního fondu životního prostředí ČR a Ministerstva životního prostředí ČR.

VELKÁ VÝZVA

www.velkavyzva.cz

Důvody pro zateplování domů: desetitisíce pracovních míst v Česku

Miroslav Zámečník, Jan Hlaváč

Důvody pro zateplování domů: desetitisíce pracovních míst v Česku

Úvod	5
Shrnutí	6
1. Potenciál zlepšování energetické náročnosti budov	8
2. Porovnání objemů podpory a vyvolaných investic u zateplování oproti konvenčním projektům ve stavebnictví financovaným z veřejných zdrojů	10
3. Přínos programů na podporu snižování energetické náročnosti v budovách pro zaměstnanost	14
Doporučení	16
Přílohy	18
Literatura	20

Energetickou náročnost budov můžeme zlepšit zhruba o 175 petajoulů ročně – tedy 60% jejich dnešní spotřeby, což odpovídá několikanásobku energie, kterou by dodávalo rozšiřování uhlelných dolů na Mostecku. K těmto výsledkům dospěla renomovaná pražská konzultační společnost Porsenna i Pačesova komise:

„Potenciál úspor energie v sektoru budov pro bydlení a veřejnou správu představuje 46% z celkového objemu dosažitelných úspor v ČR... Klíčovým sektorem, na který je třeba zaměřit úsilí nejdříve, jsou obytné budovy a budovy terciérního sektoru, dalšími důležitými oblastmi jsou průmysl a doprava.“

Vláda by měla přinést účinná opatření, která pomohou, aby Česko této příležitosti využilo. Pro domácnosti totiž není – zejména dnes, v době ekonomické recese – snadné a často ani dostupné zaplatit kompletní zateplení domu. Proto musí pomoci stát.

V Rakousku, Německu a dalších evropských zemích se na energetickou efektivnost budov – coby velkou, rychlou a levnou příležitost k vylepšování energetické bilance – zaměřují masivní dotační programy. Britská vláda plánuje do roku 2020 kompletně zateplit sedm milionů domů, ve vhodných případech na ně také nainstaluje solární kolektory nebo jiné obnovitelné zdroje energie. Po dalších deseti letech má projít důkladnou rekonstrukcí skoro každá budova v zemi. Už v roce 2015 však budou zaizolované všechny vhodné stropy i dutiny v dvouplášťových stěnách (se souhlasem majitele).

Úspěch programu Zelená úsporám potvrdil, že to jde. Hnutí DUHA proto navrhuje dva konkrétní kroky. Zaprvé zákon, který podle úspěšného britského vzoru stanoví závazné snižování emisí skleníkových plynů: v zásadě jde o to, aby se politické špičky shodly, jakým tempem chceme nastartovat českou zelenou ekonomiku. A za druhé, stát by měl vytvořit Program energetické nezávislosti, investovat do něj výnosy z aukcí povolenek ke znečištěování a nabídnout ho domácnostem a obcím.

Zelená úsporám vznikla dle doporučení Pačesovy komise a do českých budov nasměrovala bezmála dvacet miliard. Je však třeba myslet dopředu. Do dalšího období Komise navrhla využít výnosy z prodeje emisních povolenek v rámci Evropského systému obchodování. Pro Česko budou znamenat další desítky miliard ročně.

Stát může těchto příležitostí využít a umožnit tak mnoha lidem teply, pohodlný a zdravý domov. Domácnosti ušetří tisíce korun ročně na vytápění, srazíme české exhalace oxidu uhličitého i dovoz plynu z Ruska.

U nás i v zahraničí se navíc opakovaně potvrzuje, že zateplování domů má ještě jeden důležitý přínos: rozhýbe ekonomiku. Konkrétně vytvoří tisíce pracovních míst ve stavebnictví i dalších oborech, a to většinou v malých tuzemských firmách, jež spolupracují s domácími dodavateli.

V této publikaci se dočtete, že dva hlavní dotační programy – Zelená úsporám a Panel – již dnes vytvářejí více než 25 tisíc pracovních míst. To je asi dvacetkrát více, než kolik horníků, sekretářek, tiskových mluvčích a ostatních profesí zaměstnává Litvínovská uhlířská, společnost, která by ráda zbourala dvě severočeské obce a vytěžila uhlí, které leží pod nimi. Proti pracovním místům v obstarožním, utlumovaném sektoru tedy stojí místa čistá a perspektivní.

Pokud se vydáme cestou vylepšování energetické efektivity hned, zdejší stavební dělníci, výrobci materiálů či projektanti budou mít dost práce na příštích 40 let.

Tato studie, kterou Hnutí DUHA a Heinrich Böll Stiftung společně zadaly ekonomům Miroslavu Zámečníkovi a Janu Hlaváčovi, mapuje, kolik pracovních míst doposud vzniklo v rámci zateplování obytných budov díky dvěma podpůrným programům Panel a Zelená úsporám.

Petr Machálek
ředitel Hnutí DUHA

Shrnutí

Tato studie vyhodnocuje vliv programů Panel a Zelená úsporám, zaměřených primárně na zateplování obytných domů, na celkovou zaměstnanost v jednotlivých oborech národního hospodářství.

Nezkoumáme tedy celý sektor zateplování, ale pouze výsledky dvou programů, které pomohly vylepšit energetickou efektivitu obytných domů rozhodujícím způsobem. Celkový počet pracovních míst v tomto sektoru evidentně může výrazně převyšovat výsledek této studie, a to ze dvou důvodů. Zaprve některé projekty vznikají i bez státní podpory. Zadruhé lze využívat i jiné státní zdroje financí na zateplování. Podporu veřejných budov umožňuje například i Operační program Životní prostředí.

V porovnání s jinými programy vykazuje podpora zateplování z hlediska tvorby pracovních příležitostí v národním hospodářství jeden z nejvýraznějších přínosů, a to především díky vysokému multiplikačnímu efektu „malého stavebnictví“. Multiplikační efekt vychází jednak z vysokého podílu práce na celkové vytvořené hodnotě v oboru a jednak z jeho ustálených vazeb na tuzemské dodavatele (většina vstupů je rovněž tuzemské provenience). Výsledkem tohoto řetězení je výsoko nadprůměrný vliv každé investované koruny na ekonomický růst v krátkém časovém období. Efekt na tvorbu a udržení pracovních příležitostí je navíc regionálně rozptýlený, což lze považovat za významnou přednost programu: na rozdíl od liniových staveb nebo velkých projektů realizovaných na jednom konkrétním místě je „malé stavebnictví“ jednou ze základních součástí lokálních ekonomik. V regionech má dopad na zaměstnanost a nevyžaduje migraci či imigraci pracovní síly. Zateplování se tak může opřít o velké množství menších tuzemských subdodavatelů, vesměs s vysokým podílem lidské práce. Výsledkem je výrazně vyšší přínos pro tvorbu a udržení pracovních příležitostí než v případě jiných typů intervencí, které mají vyšší dovozní náročnost a kratší „tuzemský řetězec“. Díky povaze zateplování navíc ještě dochází k potřebné regionální diverzifikaci vyvolaných investic.

Pro srovnání: multiplikační efekt očištěný o vliv dovozu je v případě stavebnictví podle údajů Českého statistického úřadu (ČSÚ) 2,47. Pro srovnání: studie o počtu pracovních míst vytvořených v důsledku výroby kotlů na biomasu dospěla stejnou metodikou k číslu 1,19 [1]. Jinými slovy: povzbuzení poptávky v „malém stavebnictví“ je jednou z cest, jak bez rizika přelití dodatečných výdajů do dovozní poptávky povzbudit domácí ekonomiku a udržet zaměstnanost.

Právě z těchto důvodů v roce 2009 označila Národní ekonomická rada vlády (NERV) zateplování za jedno z významných opatření proti ekonomické krizi. Zateplování obytných budov rovněž doporučila Pačesova komise. Zelená úsporám se navíc trefila do zájmu veřejnosti, pro níž nebylo složité vyhodnotit výhodnost zateplování z hlediska poměru nákladů k budoucím úsporám výdajů.

Z hlediska celkového objemu přiznané i statisticky očekávatelné investiční podpory připadalo na zateplování 87 % celkového objemu investiční podpory Zelené úsporám (stav do prosince 2010).

Přínos programu Panel pro celkovou zaměstnanost v české ekonomice lze vyčíslit ročním ekvivalentem 6553 pracovních míst. Zvýšená intenzita podpory zateplování po zahájení Zelené úsporám (4/2009–12/2010) přinesla dalších 19 059 ročních pracovních příležitostí. Výpočty se shodují s odhady zástupců firem, které se pohybují v oboru.

1.

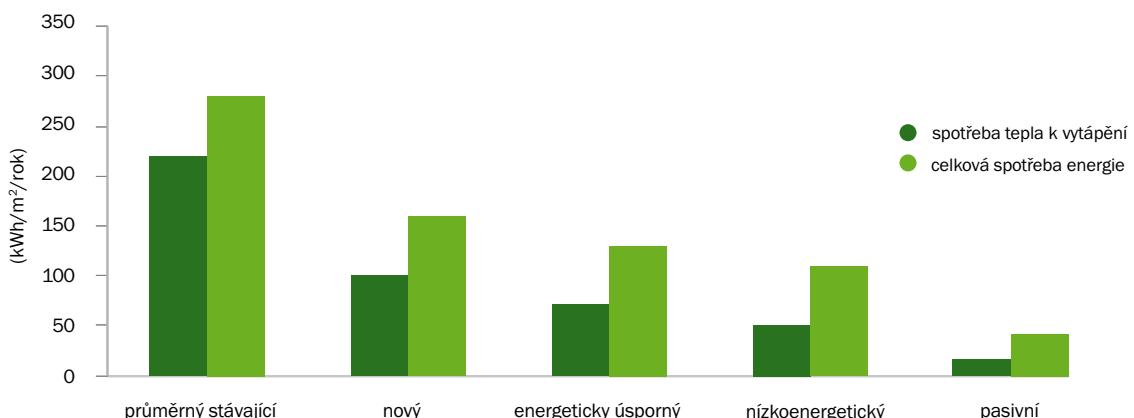
**Potenciál zlepšování energetické
náročnosti budov**

Asi 28 % české spotřeby energie připadá na budovy [2]. Ročně za ni zaplatíme přes 150 miliard korun [3]. České budovy vytápíme hlavně zemním plynem dováženým z Ruska nebo také uhlím ze Severočeské hnědouhelné pánve [4]. Vybráme tedy mezi vysokými účty a dovozní závislostí nebo znečištěním ovzduší a dopady na zdraví statisíců lidí ve městech a obcích.

Energetickou náročnost domů lze enormně vylepsit – nabízí se úspory odpovídající až pětinásobku energie, kterou by dodávalo kontroverzní rozšíření severočeských uhelných dolů za územní ekologické limity, chránící podkrušnohorská města a obce. Jde navíc o opatření relativně levná a makroekonomicky výhodná. Propočty Pačesovy komise a výsledky dvou studií, které pro Hnutí DUHA vypracovala pražská konzultační společnost Porsenna [2] [3], dochází k téměř stejným závěrům: roční spotřebu energie v českých domech lze postupně snížit o 173, respektive 175 petajoulů (PJ). Porsenna předkládá ještě podrobnější rozbor: 144 PJ připadá na úspory při vytápění, z toho 124 PJ na obytné domy a dalších 20 PJ na budovy využívané takzvaným terciálním sektorem (školy, nemocnice, úřady, obchody a podobně). Zbývajících 31 PJ lze ušetřit při ohřívání vody a používání elektrospotřebičů.

Studie konzultační společnosti McKinsey spočetla, že ze všech opatření snižujících emise skleníkových plynů (a zároveň vykazujících záporné mezní náklady), představuje zateplování domů v českých podmírkách největší příležitost [6]. Každá ušetřená tuna oxidu uhličitého v českých podmírkách přinese podle typu budovy čistý zisk 50–100 €/t CO₂. Nutno dodat, že McKinsey předkládá pouze přínosy z úspor při vytápění, vzniklé do roku 2030. Životnost stavebních úprav však bude podstatně delší.

Graf 1: **Spotřeba energie v různých typech domů: typické české budovy**

Majitelé domů o výhodách a přínosech zateplování většinou dobře vědí a rovněž po technické stránce vše funguje velmi dobře – umíme například provádět rekonstrukce domů s cílem dosáhnout velmi nízké spotřeby (30 kWh/m² ročně na topení). Nejdůležitější jsou důkladně izolované obvodové stěny, střechy i podlahy (nebo základy), instalace kvalitních oken s nízkým prostupem tepla. Dále je nutné vše dobře utěsnit, přidat mechanické větrání s účinnou rekuperací a upravit topnou soustavu. Provozní zkušenosti potvrzují, že i nepříliš ambiciózní české projekty zateplení bytových domů snižují spotřebu tepla zhruba o jednu třetinu. Rekonstrukce panelových domů, které jsou velmi důležité hlavně pro teplárenství, dosahují i podstatně lepších výsledků. Brněnská městská část Nový Lískovec během několika let důkladně zateplila paneláky s 384 byty. Celková spotřeba tepla a tedy i účty za energii klesly asi o 60% [7].

2.

**Porovnání objemů podpory a vyvolaných investic
u zateplování oproti konvenčním projektům ve stavebnictví financovaným z veřejných zdrojů**

V této studii hodnotíme přínosy dvou největších dotačních programů zaměřených na zlepšování energetické efektivity obytných budov: jedná se o Panel a Zelenou úsporám.

Program Panel odstartoval v roce 2001 ve spolupráci Ministerstva pro místní rozvoj a Státního fondu rozvoje bydlení [8]. Dohromady poskytl 12 miliard korun ve formě úrokových dotací a téměř sedm miliard korun skrze bankovní záruky. Více než 80% podpory bylo vyplaceno v posledních čtyřech letech. Během svého působení program dokázal mobilizovat téměř 47 miliard privátních investic.

Zelená úsporám je program Ministerstva životního prostředí, administrovaný Státním fondem životního prostředí (SFŽP) [9]. Jeho cílem je podpora investic do energetických úspor při rekonstrukcích i v novostavbách, ale i do instalací zdrojů na vytápění pomocí obnovitelných zdrojů energie. Finanční zdroje programu pocházejí z prodeje tzv. emisních kreditů Kjótského protokolu. Nejde tedy o klasický rozpočtový výdaj financovaný daňovými poplatníky. Z čistě fiskálního hlediska se tudíž jedná o program s pozitivním fiskálním dopadem na veřejné finance. Výnosy z daně z příjmů fyzických a právnických osob, odvody na sociální a zdravotní pojištění, a především daně z přidané hodnoty u provedených prací a dodávek materiálu zvyšují příjmy státního rozpočtu. Celková očekávaná alokace programu je až 25 miliard korun.

Zelená úsporám začala 1. dubna 2009 a měla běžet do konce roku 2012 (stane se tak, pokud se prostředky nevyčerpají dříve). Brzy po vyhlášení program prošel dvěma změnami, které jednak zmírnily podmínky pro příjemce a jednak rozšířily okruh příjemců především o panelové domy. Zelená úsporám se tak stala nesmírně žádanou – ke konci října 2010 byl příjem žádostí pozastaven z důvodu revize jejich počtu a kvality. SFŽP ohlásil, že příjem žádostí opět spustí v únoru 2011.

Tato studie hodnotí přínos Zelené úsporám do prosince 2010, tedy výsledky doposud zpracovaných a rozpracovaných žádostí v objemu přes 18,48 miliard korun. Jednou z nesporných výhod programů na zateplení existujících bytových a rodinných domů je, že na rozdíl od výstavby infrastruktury již v Česku plně financují veřejné rozpočty, platí významnou část celkových nákladů stavebníci. O Zelenou úsporám byl při zhruba šedesátiprocentní dotaci mimořádný zájem, a to právě v oblasti zateplování. Přinejmenším na agregované úrovni lze podle dostupných oborových statistik konstatovat, že se existence programu nepromítla inflačně: meziroční vývoj naznačuje v letech 2008–2009 mírný pokles indexu cen stavebních prací asi o 3%. Tento index však nespecifikuje konkrétní vývoj cen prací v programu Zelená úsporám.

Tabulka 1: Program Panel: výše poskytnuté podpory v letech 2001–2009

Rok	Úroková dotace				Záruky	
	Počet	Výše dotace (tis. Kč)	Podporovaný úvěr (tis. Kč)	Počet oprave- ných bytů	Počet	Záruka banky (tis. Kč)
2001	18	34 904	119 707	1600	3	22 261
2002	40	251 933	778 259	4537	41	339 672
2003	145	429 155	1 377 663	5684	96	484 255
2004	163	363 418	1 187 118	8866	118	601 846
2005	197	221 719	876 797	9032	257	893 303
2006	1050	1 599 995	5 591 400	45 073	302	1 254 473
2007	2566	4 299 981	12 506 976	100 140	328	1 281 355
2008	2024	1 999 974	11 422 881	76 570	200	984 766
2009	2203	2 653 385	13 064 550	82 403	188	952 172
Celkem	8406	11 854 464	46 925 351	333 905	1533	6 814 103

V Česku stojí bezmála 200 tisíc panelových domů s 1,2 miliony byty. To je zhruba 55 % všech bytů v bytových domech a 30 % celkového bytového fondu. V rámci programu Panel se dosud podařilo zateplit jen necelou čtvrtinu bytů v panelové zástavbě a z nákladových důvodů při tom nebylo využito ani zdaleka všech potenciálních úspor v rámci existujících technologií. Značná část bytů v panelových domech dosud neprošla komplexní rekonstrukcí. Zároveň platí, že celkovou energetickou účinnost v dosud nezateplených objektech lze dále zvýšit intervencemi, které jdou nad rámec klasické výměny oken a komplexního zateplení obálky, například centrální ventilací a následnou rekuperací tepla. Nutno také dodat, že například Zelená úsporám byla připravená tak, aby těmto dalším opatřením neuzavírala cestu.

Z hlediska stupně sociálně-ekonomického rozvoje Česka nelze předpokládat, že by investice do komplexního zvýšení energetické účinnosti panelových domů ztratily smysl (například migrací obyvatelstva jako v bývalé NDR). Panelové domy budou ještě mnoho desítek let představovat velmi významnou část celkového bytového fondu, a perspektiva návratnosti investic je tedy velmi dobrá. Můžeme shrnout, že panelové domy v Česku patří i do budoucnosti velmi významným výzvám pro mobilizaci investic a nasazení technologických inovací.

Je otázka, jak koncipovat další vývoj tuzemského sociálního bydlení a fiskální podporu bydlení vůbec. V každém

případě má smysl zabývat se problematikou existujícího fondu panelových bytů jako investičně méně nákladnou formou sociálního bydlení oproti výstavbě na zelené louce.

V době fiskálních úspor má smysl podrobit velmi detailní sociálně-ekonomické analýze efektivnost podpory hypoteční (odečitatelné položky v podobě úrokových nákladů), úrokových subvencí hypoték a fiskálních nákladů na podporu stavebního spoření, které je většinou účastníků považováno pouze za zvýhodněný spořící program.

Pakliže existuje společenská shoda na tom, že fiskální podpory v oblasti bydlení by měly: (a) mít na sociálně potřebné anebo (b) se zaměřit na podporu společensky žádoucího chování (například zlepšení energetické náročnosti budov nebo záměny využívání fosilních zdrojů zdroji obnovitelnými), můžeme poměrně snadno určit, jak mají fiskální opatření na podporu „zeleného bydlení“ vypadat:

- ➔ Masivní podpora energetických úspor v oblasti existujícího sociálního bydlení (bytové domy s byty sociálního charakteru, s využitím kategorizace a zonace).
- ➔ Fiskálně únosná podpora rekonstrukce na energeticky efektivnější řešení v existujícím bytovém fondu bez ohledu na jeho sociální charakter. Přitom rozsah opatření by měl jít vzhledem k očekávanému dlouhodobému růstu cen energií nad rámec současné praxe (alespoň nízkoenergetický standard). Návratnost investic v případě rychlejšího růstu cen energií než cen potřebných úprav by se měl v prostředí stabilních úrokových sazeb zkracovat.
- ➔ Nový bytový fond s inovativními, vysoko energeticky účinnými řešeními.

Celkové dotační výdaje na podporu bydlení (nesouvisející s energetickými úsporami) násobně převyšují celkové náklady na zvýšení energetických úspor ve zmíněných programech. Co říkají statistiky: celková očekávaná investiční podpora v objemu 18,48 mld.Kč na zateplování od dubna 2009 do 17. 12. 2010 v rámci Zelené úsporam představuje asi 80% ročních výdajů na státní podporu stavebního spoření (13 miliard korun). Dotovat v rámci stavebního spoření rekonstrukce koupelen je jistě populární, nicméně společensky těžko odůvodnitelné. Podpora zlepšování energetické efektivity má bezpochyby větší smysl. Tím spíše v zemi, která je do budoucna vystavena četným energetickým i ekologickým rizikům: rostoucí závislosti na dovozu zemního plynu z politicky nestabilních regionů anebo dopadům těžby hnědého uhlí (poškozování krajiny a zdraví obyvatel v severních Čechách, nárůst emisí).

Stejně tak patří k atraktivním opatřením podpora na úroky z hypoték ve výši až 300 tisíc korun ročně jako odečitatelná položka ze základu daně. Není však bez rizik a přínos pro české hospodářství skoro nelze vypočítat. Samotný daňový výdaj na odečitatelné úroky z hypoték se v Česku oficiálně nepublikuje. K podstatným zjištěním však patří, že celkový objem hypotečních úvěrů v září 2010 překročil podle údajů České národní banky (ČNB) 660 miliard korun. I bez přesných oficiálních údajů tedy můžeme konstatovat, že daňové výdaje na odečitatelné úrokové náklady statistik se musí pohybovat v řádu značně překračujícím deset miliard korun ročně.

Vysoká podpora hypoték v kombinaci s nízkými úrokovými sazbami zatím pokaždé přispěla k vytvoření bublin na trzích realit. Každá bublina má však tendenci splasknout. Koneckonců globální finanční krize v roce 2008 měla své kořeny v realitní bublině ve Spojených státech.

Graf 2: **Objem úvěrů na bydlení v období 1997–2010**

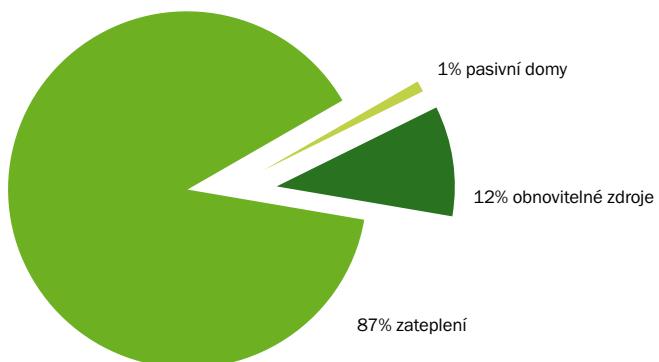

Pramen: Česká národní banka; 2010, v milionech korun; zdrojová data z ARAD-ČNB

Varováním by v této souvislosti měl být také příklad Irska, kde se v letech 1995–2007 ceny nemovitostí zvýšily více než čtyřnásobně, a naložily tak vysokou úvěrovou zátěž na domácnosti i developery ve stavebnictví. Domácí banky se zrcadlově k tomu začaly velmi silně angažovat v realitách. Následné zhroucení trhu nemovitostí snížilo ceny a zvýšilo podíl špatných úvěrů v bankovnictví (související s vysokým podílem úvěrů ve stavebnictví). Poté přišel na řadu pokles zaměstnanosti ve stavebnictví a všech navazujících odvětví. Sanace bank, tedy odpis jejich špatných úvěrů do nemovitostí, stála více než třetinu irského hrubého domácího produktu v roce 2009.

Podpora zateplování bytových domů mírní dopad útlumu nové výstavby na celkovou zaměstnanost ve stavebnictví, byť mění strukturu kvalifikačních požadavků na pracovníky, jež se podílejí na zateplování. Vzhledem k dostatečné zásobě dosud nezateplených bytů a zjevným negativním externalitám nové bytové výstavby (zejména u rozděleného satelitního typu) jde o vysoké vyvolané náklady na infrastrukturu, zábor volných území, vyšší energetickou náročnost typu osídlení), je podstatně efektivnejší podpořit zlepšení energetické náročnosti stávajícího bytového fondu. Jinými slovy: pro Česko má význam snižovat fiskální podporu ekonomicky i ekologicky náročných satelitních sídel a zároveň se vyplatí investovat do zlepšení energetické náročnosti bydlení, zejména u stávajících bytů.

Graf 3: **Investiční podpora v programu Zelená úsporám většinou směřuje na existující budovy**

Zdroj: SFŽP

Další kritérium sociálně-ekonomickej efektivnosti, tj. zaměření podpory na sociálně vhodné cíle, ukazuje Tabulka 2.

Tabulka 2: **Zelená úsporám, přehled podpory v sektoru úspory energie v obytných domech (oblast A)**

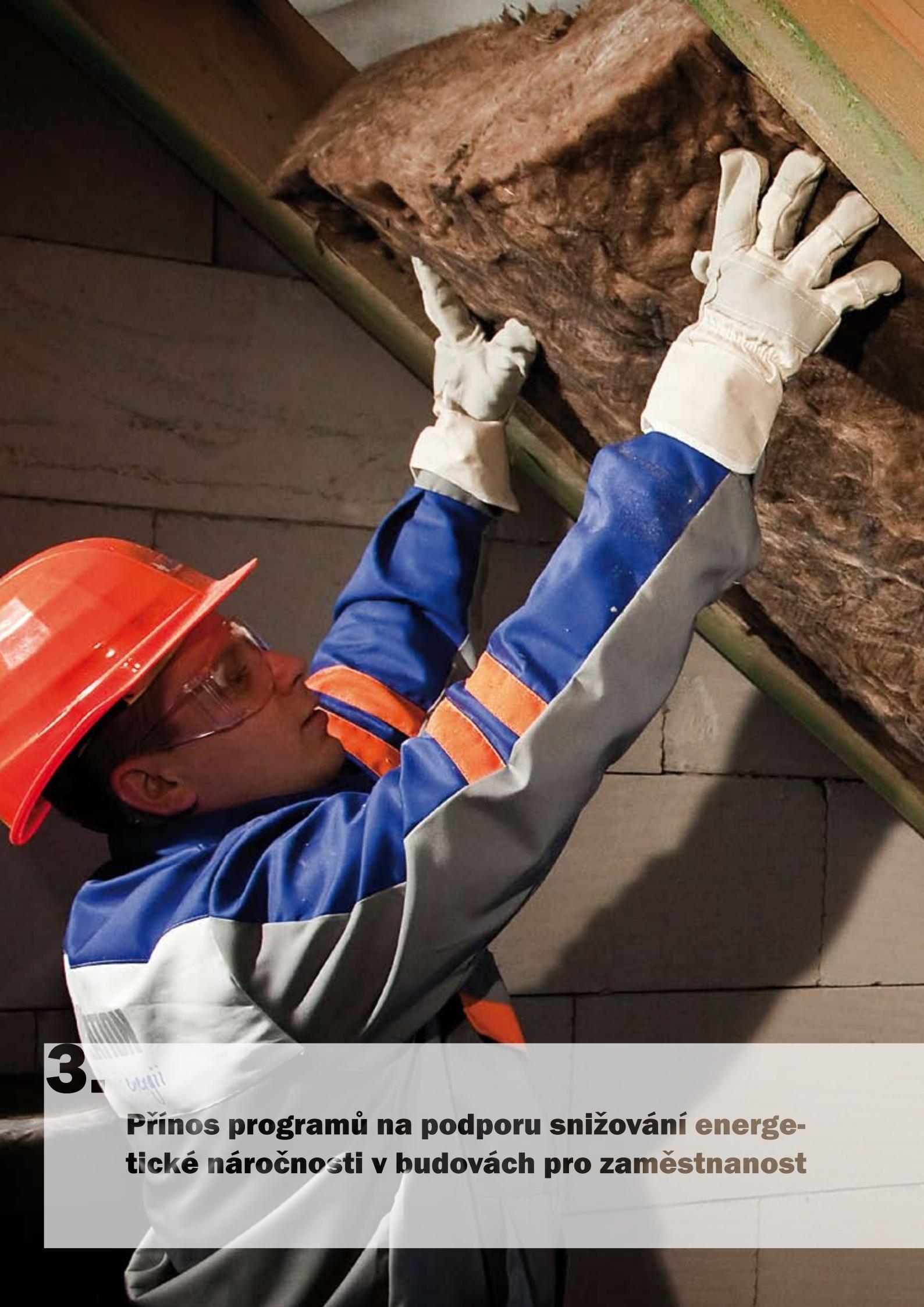
V tis. Kč	Žádosti schválené			Žádosti před schválením		
	Typ dotované stavby	Počet žádostí (ks)	Investiční podpora	Podpora na projekt	Počet žádostí (ks)	Investiční podpora
BD – panel	1 242	1 220 045	51 650	1 210	4 222 292	94 940
BD – nepanel	838	3 028 830	69 258	2 431	2 348 098	99 466
RD	16 809	3 288 454	314 036	18 728	3 760 052	351 132
Celkem	18 889	7 537 329	434 944	22 369	10 330 442	545 538

Zdroj: Statistika SFŽP ČR k 17.12.2010

Převážná část podpor v rámci programu Zelená úsporám byla přiznána nebo je před schválením v oblasti A, tedy zateplování. Z toho 60 % připadá na bytové domy. Přestože program explicitně necílí na sociálně slabší vrstvy a střední třídu, po rozšíření programu i na panelové domy do jisté míry získal i tuto dimenzi. Jiné programy podpory bydlení byly z hlediska sociálního zaměření orientovány spíše na příjemově nadprůměrné skupiny (podpora hypoték) a značná část podpor ze stavebního spoření taktéž.

3.

Přínos programů na podporu snižování energetické náročnosti v budovách pro zaměstnanost

Oba zkoumané programy stimulují investiční aktivitu v oblasti zvyšování energetické efektivity budov a významně přispívají k udržení a rozvoji zaměstnanosti v oboru s nejvyšším multiplikačním efektem, tedy v oboru, který má z hlediska zaměstnanosti nejvyšší přínos pro českou ekonomiku.

Program Panel na sebe vázal celkem 58 980 ročních pracovních příležitostí. Během dosavadních devíti let tedy zajistil zaměstnání v průměru 6553 pracovníků ročně. Program Zelená úsporám pak, navzdory jeho relativně krátkému trvání, dokázal díky vyšším vynaloženým prostředkům vázat přes 19 tisíc ročních pracovních míst. Použitá metodologie umožňuje jen velmi zhruba říct, ve kterých sektorech pracovní místa vznikla. Jelikož vyvolané investice směřují do sektoru stavebnictví a stavebních prací, bude následující pozorování platit pro Zelenou úsporám i Panel. Zhruba polovina vytvořených pracovních příležitostí připadá na sektor stavebnictví. Podnikatelské služby, velkoobchod a veřejná správa stojí zhruba za čtvrtinou. Předpokládáme však, že „rozpad“ pracovních míst podle input-output modelů Českého statistického úřadu odpovídá realitě.

Měli bychom však upozornit na limitace poměrně vysoké aggregace tohoto modelu: například lze předpokládat, že Zelená úsporám na sebe ve skutečnosti vázala podstatně více pracovních příležitostí ve finančním sektoru, než by odpovídalo standardizovaným tabulkám ČSÚ. Vyplývá to z „outsourcingu“ žádostí o podporu, jejich zpracování a vyřízení úvěrů na banky. Zvolený přístup neumožňuje přesně přihlédnout ke všem specifikům programů, domníváme se však, že na aggregované úrovni je celkový odhad pracovních příležitostí korektní a odchylky z hlediska celkového výsledku nevýznamné.

Takto vzniklá pracovní místa se projevují ve spotřebitelské poptávce. Záleží však, jak pracovníci v příslušných oborech naloží s vydělanými penězi, kolik utratí, kolik naopak ušetří. Podle údajů ČSÚ však převažuje sklon ke spotřebě (úspory nepřesahují 5 %), což má přímý vliv na zaměstnanost v oblasti produkce spotřebního zboží. Podle oficiálních statistik ČSÚ dosahuje podíl tuzemských pracovníků ve stavebnictví 88 %, lze tedy předpokládat, že objem spotřebovaných prostředků v Česku přesáhne 80 % (po zahrnutí většího podílu remittance – převodu výdělků zahraničních pracovníků).

Doporučení

Snižování energetické náročnosti domů představuje enormní příležitost pro Česko. Sníží domácnostem účty za teplo a České republice závislost na ruském plynu a uhelných dolech. Také zajistí práci mnoha lidem.

Obrovská příležitost čeká na využití a stát může významně pomoci vhodně nastavenými podmínkami. Hnutí DUHA proto navrhuje dva klíčové kroky, které podpoří trh, pomohou vytvořit nová pracovní místa a oživí ekonomiku.

1. Program energetické nezávislosti

Vláda by měla nastartovat ambiciózní program, který rodinám pomůže postupně, během několika desetiletí zateplit většinu budov v Česku: dům po domu, rok po roce. Ukázalo se, že část investic potřebných k zateplení domů mohou pokrýt samy domácnosti. Nemají však dostatek prostředků na kompletní potřebné náklady. Další část proto musí zajistit státní granty. Úspěch Zelené úsporám potvrzuje, že takové řešení má výsledky.

Peníze přidělené pro Zelenou úsporám však vystačí jen pro malou část domácností. Vláda by proto měla zřídit speciální Program energetické nezávislosti, kam bude stát ukládat výnosy z aukcí emisních povolenek. Program by prostřednictvím grantů umožňoval domácnostem a obcím financovat projekty, které umožní zateplit domy, vyměnit současné vytápění za moderní čisté kotle na biomasu či instalovat solární kolektory na ohřívání vody.

Pravidla pro poskytování příspěvků lze převzít ze stávajících programů. Program by měl mít roční rozpočet 16 miliard korun, ovšem s tím, že největší balík peněz půjde do zateplování. Aukce emisních povolenek po roce 2013 pokryjí většinu rozpočtu. Podrobnosti najeznete na webových stránkách Hnutí DUHA v sekci Publikace pod tématem Energetika.

2. Velká výzva: Zákon o zelené ekonomice

Pozornosti české vlády by rovněž neměl ujít britský zákon o zelené ekonomice. Česko by si z něho mělo vzít inspiraci a stanovit rámcové tempo rozhýbání čistých technologií a vytvoření tisíce nových pracovních míst.

Ve Velké Británii zákon stanovuje tempo snižování emisí skleníkových plynů až do roku 2050. Schválen byl v roce 2008 a navrhla jej vláda s podporou obou opozičních stran, odborů i Konfederace britského průmyslu. Zemi se podařilo elementárně shodnout, jak chce nastartovat investice do nových odvětví.

Proč nový zákon?

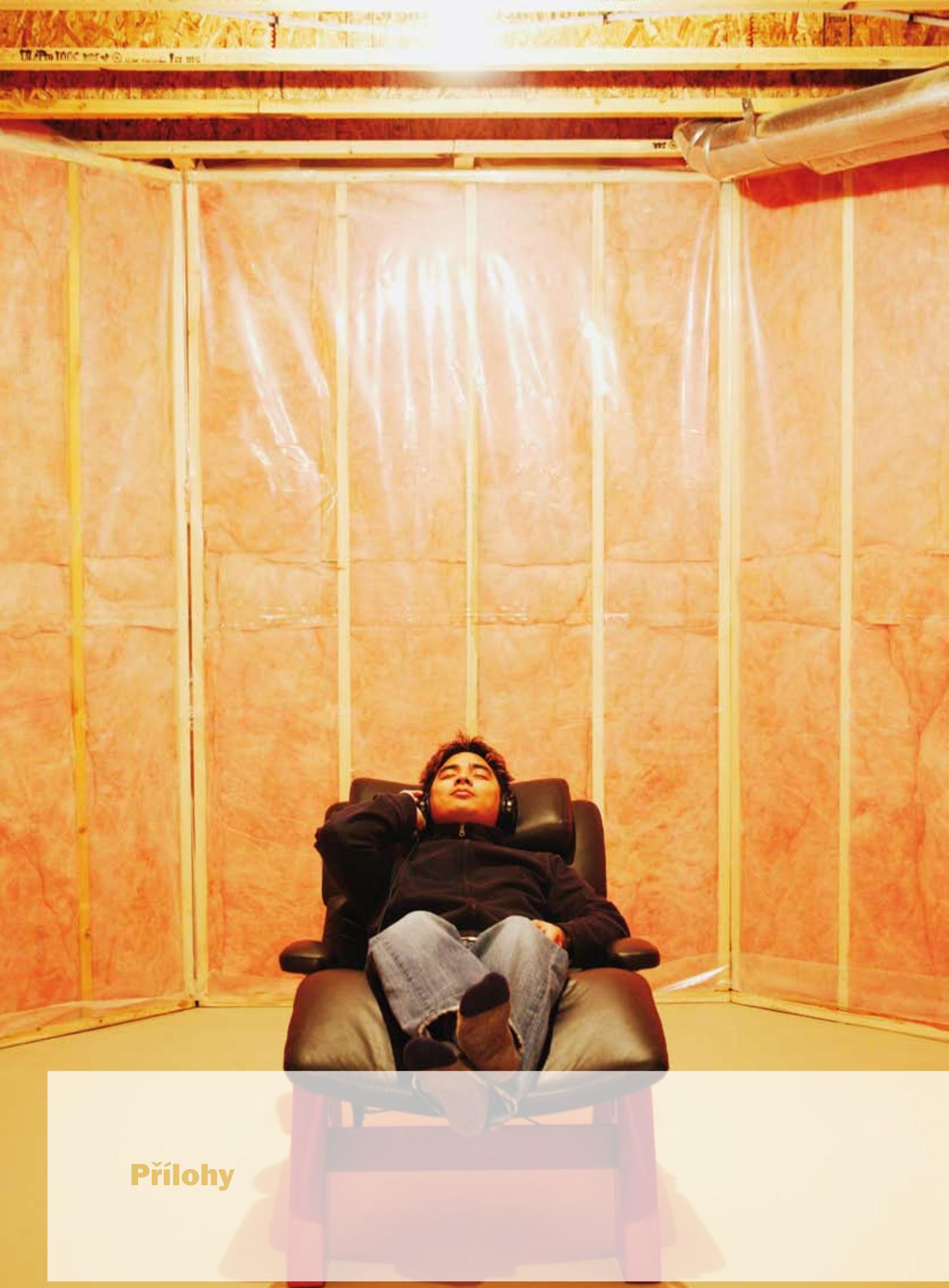
Nová legislativa má dvojí účel. Podniky dostanou rámec pro čisté investice. Energetické a průmyslové společnosti často rozhodují s perspektivou na několik desetiletí dopředu. Potřebují mít proto jasnou představu o podmínkách za dvacet třicet let. Zákon také pomůže průmyslovým podnikům, aby dobře rozplánovaly snižování exhalací, ke kterému beztak dojde. Budou tak vědět, s čím mohou závazně počítat.

„Podniky urgentně potřebují věrohodný rámec, který jim umožní propracovat se k nízkouhlíkové ekonomice... zákon o změnách klimatu to může zajistit,“ argumentovala Konfederace britského průmyslu.

Nová legislativa tím, že garantuje podmínky pro podnikání, rovněž otevře cestu pro investice do moderních odvětví: nejen do zateplování domů, ale také do obnovitelných zdrojů, veřejné dopravy, recyklace odpadu a podobně. Obdobné zákony už projednávají zákonodárci ve Finsku, Belgii nebo Irsku.

Praktické řešení zákona

Hnutí DUHA prosazuje v iniciativě Velká výzva, aby shodu na podobné legislativě začaly budovat také české politické špičky. Zákon by měl být stručný a jednoduchý: měl by stanovit, že Česko bude emise skleníkových plynů snižovat o 2 % ročně, rok po roku, krok po kroku. Rozhodnutí o konkrétních technologiích nebo konkrétních opatřeních – zákonech, daňových reformách a dalších programech – tudíž nechává na uvážení každé budoucí vlády. Více na www.velkavyzva.cz.

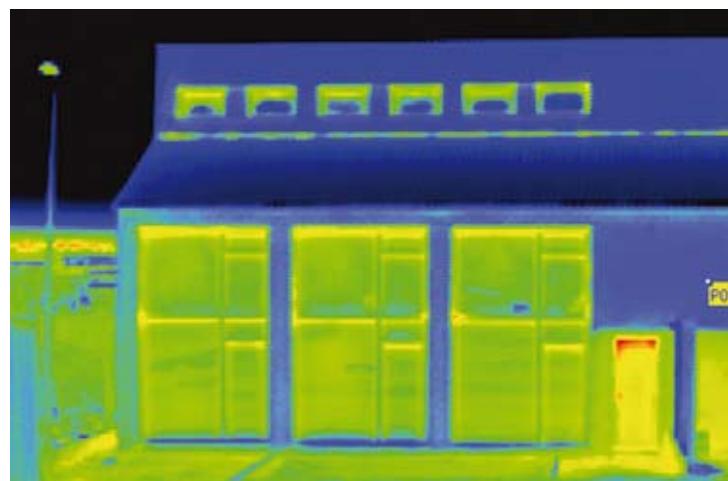

Přílohy

1. Metodika výpočtu

Při kvantifikaci pracovních míst bylo využito input-output tabulek (které určují vzájemné vazby mezi jednotlivými obory) sestavených Českým statistickým úřadem pro rok 2007 a z nich odvozených sektorových multiplikátorů (které určují, jak se vzestup v jednom oboru projeví na ostatních oborech národního hospodářství). V kostce řečeno: multiplikační (násobící) efekt každé třídy v rámci oborové klasifikace ekonomických činností (OKEČ) po očištění o vliv dovozu násobíme objemem produkce v dané třídě a získáváme dodatečný obrat „způsobený“ zkoumanými programy na zateplování. Tento dodatečný obrat dělíme průměrnou tržní produkcí na jednoho pracovníka v dané třídě OKEČ, čímž vzniká dodatečný efekt produkce na zaměstnanost v celé ekonomice.

Údaje o zaměstnanosti v jednotlivých odvětvích vycházejí z třídění oborové klasifikace ekonomických činností (OKEČ) podle ČSÚ. Input-output tabulky jsou v jemnějším třídění podle standardní klasifikace produkce (SKP), zaměstnanost proto převádíme z OKEČ do SKP vážením pomocí přidané hodnoty v jednotlivých třídách SKP. Při výpočtech přitom vycházíme z předpokladu, že struktura českého hospodářství a vazby mezi jednotlivými obory se od roku 2007 významným způsobem nezměnily. Abstrahujeme od substitučních efektů, kdy produkce jednoho oboru může nahrazovat výrobu v jiném oboru vzhledem k dostatečné kapacitě v národním hospodářství v roce 2009 a absenci ostatních poptávkových stimulů.

Literatura

- [1] Zámečník, M., Hlaváč, J.: Výroba kotlů na biomasu: dopady na zaměstnanost v České republice. 2010, Hnutí DUHA a Heinrich Böll Stiftung.
- [2] Studie potenciálu úspor energie v obytných budovách do roku 2050, Porsenna pro Hnutí DUHA, Praha 2007.
- [3] Studie potenciálu úspor energie v terciárním sektoru do roku 2050, Porsenna pro Hnutí DUHA, Praha 2007.
- [4] Úsporné budovy – řešení pro klima, energetickou bezpečnost i rodinné rozpočty, Zelený kruh, Praha 2010.
- [5] V České republice je doposud asi 280 tisíc rodinných domů a asi 144 tisíc bytových domů vytápených zdrojem na tuhá paliva (hnědé uhlí, černé uhlí, brikety, koks). Zdroj: MŽP.
- [6] Náklady a potenciál snižování emisí skleníkových plynů v České republice, McKinsey & Company, Praha 2008.
- [7] Hollan, J. (ed.): Pasivní dům II: zkušenosti z Rakouska a české začátky, Ekologický institut Veronica, Brno 2008.
- [8] Podrobnější informace o programu Panel jsou k dispozici zde: www.sfrb.cz/programy-a-podpory/programnovy-panel.
- [9] Podrobnější informace o programu Zelená úsporam jsou k dispozici zde: www.zelenausporam.cz/.

Hnutí DUHA
Friends of the Earth Czech Republic

A · Hnutí DUHA, Údolní 33, 602 00 Brno
T · 545 214 431
E · info@hnutiduha.cz
www.hnutiduha.cz

Hnutí DUHA s úspěchem prosazuje ekologická řešení, která zajistí zdravé a čisté prostředí pro život každého z nás. Navrhujeme konkrétní opatření, jež sníží znečištění vzduchu a vody, pomohou omezit množství odpadu, chránit krajинu nebo zbavit potraviny toxicckých látok. Naše práce zahrnuje jednání s úřady a politiky, návrhy zákonů, kontrolu průmyslových firem, pomoc lidem, rady domácnostem a vzdělávání, výzkum, informování novinářů i spolupráci s obcemi. Hnutí DUHA působí celostátně, v jednotlivých městech a krajích, i na mezinárodní úrovni. Je českým zástupcem Friends of the Earth International, největšího světového sdružení ekologických organizací.

HEINRICH
BÖLL
STIFTUNG
PRAHA

